

God ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv

Dokumentansvar:
Kommunledningsförvaltningen

**Ekonomi och
upphandlingsavdelningen**

Revideras senast:
2025-03-30

Dokumenttyp:
Riktlinjer

Dokument-ID:
4436

Version:
1

Beslutat av:
Kommunstyrelsen 2021-02-22

Riktlinjerna gäller fr.o.m.
2021-02-22

Diarienummer:

God ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv

Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att Tranås kommun och kommunkoncernen har en god ekonomisk hushållning genom att utvärdera de mål som finns i riktlinjen.

Ansvar och befogenheter

Utförande

Enligt kommunallagen, kap 8 § 1 ska kommunfullmäktige besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning i kommunen. Om kommunen ska ha en resultatutjämningsreserv skall riktlinjen även omfatta hantering av denna.

I de förslag till budgetdirektiv och budget samt verksamhetsplan som kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige ska dessa riktlinjer för god ekonomisk hushållning i Tranås kommun följas.

Riktlinjerna är uppdelade i två delar där *del 1* gäller Tranås kommun som juridisk person och *del 2* gäller kommunkoncernen. För de enskilda bolagen utfärdar kommunfullmäktige ägardirektiv för närmare riktlinjer.

Uppdatering av riktlinjen skall ske vid varje ny mandatperiod.

1. Riktlinje gällande Tranås kommun

1.1 God ekonomisk hushållning

God hushållning handlar om att styra ekonomi och verksamhet både i ett kortare och längre tidsperspektiv. Om kostnaderna i ett längre perspektiv överstiger intäkterna innebär det att kommande generationer får betala för denna överkonsumtion, eftersom skulden skjuts över på framtiden.

Det är minst lika viktigt att verksamheterna bedrivs effektivt och att de utför de uppgifter som politiken och de ekonomiska ramarna ger. Effektivisering innebär att verksamheten når förbättrad kvalitet med samma nivå av resurser eller att verksamheten når oförändrad kvalitet med lägre nivå av resurser. Effektivisering kan också innebära investeringar som på sikt leder till minskade driftskostnader. God ekonomisk hushållning i verksamheten innebär inte enbart en ekonomi i balans utan innefattar även ett krav på att resurserna används för rätt ändamål och på ett effektivt sätt.

1.1.1 God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv

I lagstiftningen ställs krav på att kommuner skall besluta om finansiella mål i budgetarbetet för en god ekonomisk hushållning. Ur ett finansiellt perspektiv innebär god ekonomisk hushållning att varje generation själv skall bära kostnader för den service, omsorg och tjänster som den konsumerar. Detta betyder att ingen generation ska behöva betala för vad en tidigare generation förbrukat.

1.1.1.1 Soliditet

Mål Kommunens soliditet inklusive pensionsskuld som ansvarsförbindelse ska uppgå till minst 20 %.

Soliditeten beskriver hur stor del av tillgångarna som är finansierat av eget kapital, vilket visar på vilken styrka kommunen har ekonomiskt. Tranås kommun har en historik av god soliditet men de senaste årens negativa resultat har påverkat soliditeten i en ogynnsam riktning. Det betyder att kostnaderna har ökat fortare än intäkterna och därmed minskar den ekonomiska styrkan. En god soliditet ger Tranås kommun en högre motståndskraft mot eventuella motgångar och negativa resultat.

1.1.1.2 Resultat

Mål Årets resultat ska under en treårsperiod uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och bidrag.

Under goda tider med bra tillväxt i kommunsektorns skatteunderlag får kommunerna normalt positiva skatteavräkningar och motsvarande negativa avräkningar i dåliga tider. För att undvika krav på att tvärbromsa vid svagare tider bör kommunen åstadkomma ett starkare resultat under goda tider som kan jämnas ut resultatet över tid. Ett positivt resultat tryggar ett långsiktigt politiskt handlingsutrymme, möjliggör nya satsningar och säkerställer utveckling och tillväxt.

Med ett starkt resultat i kommunen skapas ekonomiska förutsättningar för att:

- Investera - För att klara av reinvesteringarna behövs det en resultatnivå på 1 - 1,5 % av skatterintäkter och bidrag men för att även kunna utveckla kommunen behöver resultatet vara minst 2 %. Genom att kommunen strävar efter att ha ett starkt resultat behövs ingen belåning till kommunens investeringar och framtida generation skuldsätts inte av dagens kostnader.
- Öka handlingsutrymmet
- Långsiktig planering

1.1.1.3 Konflikt mellan verksamhetsmål eller ekonomiska resurser

Mål Vid konflikt mellan verksamhetsmål eller ekonomiska resurser gäller det att hålla tilldelade budgetram

För att få en långsiktig hållbar ekonomisk utveckling gäller balans mellan verksamhet och tillgängliga resurser. Vid konflikt mellan verksamhetsmål och ekonomi gäller det att samtliga nämnder och förvaltningar håller tilldelade budgetramar. Det innebär att tillgång till ekonomiska och andra resurser sätter gräns för måluppfyllelsen och verksamhetens inriktning och omfattning.

I de fall det finns en tvingande lagstiftning som ofrånkomligen innebär en skyldighet för kommunen att göra utbetalningar eller svara för kostnader är det möjligt att överskrida medelsramen. Berörd nämnd är dock skyldig att snarast anmäla detta till kommunstyrelsen.

Att uppfylla ekonomins ramar i första hand leder till en god ekonomisk hushållning och strävan är att ha en lägre skuldsättningsgrad än Sveriges snitt kommuner. Om kommunen ökar sina kostnader mer än vad intäkterna räcker till blir det en tung belastning för Tranås kommun som då kommer att dra på sig mer skulder. Vilket betyder att nuvarande generation skuldsätter framtidens generation, vilket inte kan anses som god ekonomisk hushållning.

1.1.2 God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv

God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv tar sikte på kommunens förmåga att driva verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.

Den strategiska planen är kommunens övergripande styrdokument, som fastställs av kommunfullmäktige inför varje mandatperiod. Den innehåller den politiska viljeinriktningen för den samlade kommunala verksamheten i form av vision, övergripande mål, strategier och indikatorer. Målen med tillhörande strategier och indikatorer ska anges i kommunens budgetdokument.

I kommunfullmäktiges utvecklingsstrategi för 2020-2023 har fyra fokusområden valts ut; *Innovativ integration*, *Utbildningsnivå*, *Företagsklimat* och *Infrastruktur*. Till varje fokusområde finns uppsatta mål.

Verksamhetsmålen bidrar till ekonomisk hushållning genom en hög uppfyllandegrad och leder i slutändan till ökade skatteintäkter och även på längre sikt mer resurser till välfärdstjänster. Genom att fokusera på fyra områden vill kommunen även få positiva effekter såsom ökad tillväxt, trivsel, kreativitet och förbättrad folkhälsa.

1.1.2.1 Innovativ integration

Segregationen i Sverige ökar och antalet områden med socioekonomiska utmaningar blir fler, vilket även är en verklighet i Tranås kommun. Genom minskad boende- och skolegregation och ökad sysselsättning kan trenden vändas. Med ett öppet och inkluderande förhållningssätt, där språket är nyckeln till framgång, arbetar kommunen för att förhindra utanförskap.

1. Godkända resultat i skolan.
2. Ökad sysselsättning bland utrikes födda.
3. Arbetslösheten minskar till under genomsnittet i länet.

1.1.2.2 Utbildningsnivå

Sveriges befolkning får allt högre utbildningsnivå men vi ser att Tranås kommun ligger efter. En tillväxtfaktor i Tranås kommun är att öka utbildningsnivån för att säkerställa kompetensförsörjning och innovationskraft inom näringslivet och offentlig sektor.

1. Fler ungdomar väljer högre utbildning.
2. Fler människor stannar kvar eller återvänder för bo och arbeta vilket utvecklar kommunen.

1.1.2.3 Företagsklimat

Ett bra företagsklimat är viktigt för att skapa tillväxt och arbetstillfällen i Tranås kommun. Ett attraktivt näringsliv ger nyetablering av företag, arbetskraftsinflyttning och ökad sysselsättning.

1. Tranås ranking av företagsklimat ökar till topp 20 i Sverige.
2. Markberedskap

1.1.2.4 Infrastruktur

De senaste årtiondena har det blivit allt vanligare att arbeta i en annan kommun än sin boendekommun, där även närhet till storstadsregioner har stor betydelse. För tillväxt i Tranås kommun är det viktigt att ingå i en större arbetsmarknadsregion och då har infrastruktur och kommunikationer en avgörande roll. Genom bättre infrastruktur kan fler kommuninvånare bo i Tranås kommun men på ett enkelt sätt pendla till arbete i närliggande kommun eller större stad.

1. Utökad turtäthet med buss och tåg.
2. Högre standard på vägnätet till och från Tranås.
3. Utbyggnad av gång och cykelbanor.

1.1.3 Investeringar

I Tranås kommun finns en stor del av tillgångarna i de kommunala bolagen vilket leder till att en stor del av kommunens investeringsbehov också finns där. Undantag kan göras vid företagslönsamma investeringar. Därför bör kommunen, som huvudregel, inte låna till investeringar. Dock kan undantag förekomma (se riktlinjen budgetprocess).

1.2 Resultatutjämningsreserv (RUR)

Tranås kommun har möjlighet att använda resultatutjämningsreserv (RUR) för att jämna ut intäkter under en konjunkturcykel. Regler för resultatutjämningsreserv återfinns i kommunallagen kap 11 § 14. I samband med budget och bokslut beslutar kommunfullmäktige om reservering eller disponering av RUR.

1.2.1 När överskott får reserveras till RUR?

- Vid *negativt* eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser får överskott över 2 % av skatteintäkter och bidrag reserveras i resultatutjämningsreserv.
- Vid *positivt* eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser får överskott över 1 % av skatteintäkter och bidrag reserveras i resultatutjämningsreserv.

1.2.2 Maximalt överskott i RUR

Resultatutjämningsreserven får maximalt innehålla ett belopp motsvarande 2 % av skatteintäkter och bidrag.

1.2.3 När RUR får disponeras?

Resultatutjämningsreserven får disponeras i budget eller bokslut vid negativt balanskravsresultat under lågkonjunktur. Lågkonjunktur definieras i detta sammanhang när minst ett av nedanstående kriterier är uppfyllda:

- När det underliggande skatteunderlaget för riket ökar i lägre takt än genomsnittet de 10 senaste åren.
- Får endast användas till att täcka negativt resultat, det vill säga så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll (eller så långt reserven räcker). Det gäller såväl i budgeten som i årsredovisningen.

2. Riktlinje gällande koncernen

I koncernen ingår Tranås kommun, Tranås Stadshus AB, Tranås Energi AB och AB Tranås bostäder.

2.1.1 God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv

Kommunen och dess helägda bolag skall ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Detta innebär att verksamheten skall bedrivas på ett ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredställande sätt. Bolagen skall vara självfinansierade, vilket betyder att de skall leva på sina egna intäkter och finansiera sina kostnader. Med god ekonomisk hushållning i bolagen över längre tidsperiod utgör bolagen en minimal risk för ägaren.

Vidare ska kommunen och dess helägda bolag förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses. En koncernhelhetssyn ska prägla kommunens budget. Kommunfullmäktige beslutar om ägardirektiv för kommunens helägda bolag där bland annat finansiella mål framgår. Det enskilda kommunala bolagets mål för soliditet fastställs i ägardirektiven. Bolagen är kommunens egendom. Det finns alltså ett ägaransvar inför kommun-medborgaren. Kommunen är dessutom i borgen för bolagens engagemang vilket understryker ägaransvaret.

2.1.1.1 Soliditet

Mål   Koncernens soliditet inklusive pensionsskuld som ansvarsförbindelse ska uppgå till minst 15 %.

Soliditet beskriver hur stor del av tillgångarna som är finansierat av eget kapital. Koncernen står inför tillväxtinriktade satsningar/investeringsprojekt vilka är nödvändiga men som på kort sikt kan försämra soliditeten. Därav sätts målet till 15 %. Utfallet 2019-12-31 var 18 % men på grund av satsningar kan soliditeten komma att minska under en period dock bör inte soliditeten sjunka under 15 % eftersom det kan bli påfrestande för koncernens ekonomi.

2.1.1.2 Avkastning på eget kapital (utdelning)

Mål   Bolagen inom stadshuskoncernen ska generera resultat som möjliggör koncernbidrag eller utdelning till moderbolaget Tranås Stadshus AB för att täcka moderbolagets kostnader och utdelning till Tranås kommun.

Beslutad utdelning från Tranås Stadshus AB till kommunen för vardera av åren 2020 till 2023 är 10 mkr.

En koncernhelhetssyn ska prägla kommunkoncernen där utdelning är en parameter.

Kommunen tar utdelning från bolagen som en avkastning på insatt kapital för att exempelvis kunna finansiera investeringar i viktiga välfärdsverksamheter såsom äldreomsorg eller barnomsorg. God ekonomisk hushållning är även att skapa god soliditet i bolagen, därför görs bedömning om utdelningens storlek vid varje budgetbeslut.

2.1.2 God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv

Koncernbolagen ska bidra till att uppfylla uppsatta verksamhetsmål inom fokusområdena i kommunfullmäktiges beslutade utvecklingsstrategi för 2020-2023. De kommunala bolagen omfattas av uppsatta mål enligt punkten 2.1.

För att bevara kapital ska underhåll utföras i rätt tid för att undvika att kapital förstörs mer än nödvändigt. En åtgärdsplan ska upprättas för underhåll som kan tillgodose god ekonomisk hushållning.

3. Uppföljning av mål för god ekonomisk hushållning

Uppföljning av mål för god ekonomisk hushållning skall ske i delårsrapport och årsredovisning.

Det är kommunstyrelsen som i förvaltningsberättelsen utvärderar uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt. Kommunstyrelsen skall även göra en samlad bedömning huruvida god ekonomisk hushållning har uppnåtts. För att kommunstyrelsen skall kunna göra denna bedömning är det viktigt att kommunfullmäktige anger en lägsta nivå av måluppfyllelse för att god ekonomisk hushållning skall ha uppnåtts.

För att uppnå god ekonomisk hushållning i Tranås kommun krävs att:

- Samtliga finansiella mål har uppnåtts under räkenskapsåret.
- Verksamhetsmålen har utvecklats i en positiv riktning i förhållande till startvärdet.